

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

БАЦУРОВСЬКА Ілона Вікторівна

УДК 378.147.15:378.22

**ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ
ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ В УМОВАХ МАСОВИХ ВІДКРИТИХ
ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ**

13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Житомир – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор педагогічних наук, доцент
Самойленко Олександр Миколайович,
Міжрегіональна академія управління персоналом,
завідувач кафедрою захисту інформації (м. Київ).

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Лодатко Євген Олександрович
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
професор кафедри педагогіки вищої школи і
освітнього менеджменту;

доктор педагогічних наук, доцент
Бахмат Наталія Валеріївна
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка,
заступник декана з наукової роботи
та інформатизації навчального процесу;

доктор педагогічних наук, доцент
Мачинська Наталія Ігорівна
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
завідувач кафедри початкової
та дошкільної освіти.

Захист відбудеться 28 лютого 2019 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.053.01 у Житомирському державному університеті імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, другий поверх, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися на сайті http://zu.edu.ua/avto_ped.html в бібліотеці Житомирського державного університету імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40.

Автореферат розіслано 26 січня 2019 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.Л. Яценко

Актуальність теми. Розвиток України, що відбувається у загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності загальносвітової культури, визначається його європейським вектором. Глобалізація, демократизація та інформатизація суспільства висувають принципово нові вимоги до підготовки магістрів. Саме цим зумовлений інтерес до вивчення та збагачення прогресивного досвіду розвинених країн Європи з підготовки магістрів, що передбачає реалізацію ключової функції освітньо-наукової підготовки майбутнього фахівця, зокрема, щодо його інтелектуального та духовного потенціалу. Реформою вищої освіти передбачається перехід до підготовки магістрів шляхом запровадження сучасних підходів оволодіння ними інноваційними технологіями масового навчання, урахування світового досвіду та задоволення потреб у самонавчанні та самовдосконаленні протягом життя. На це звертається увага в законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), а також у Національній доктрині розвитку освіти в Україні в ХХІ ст. (2002), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки (2013), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018), Постанові про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (2016), Декларації про європейський простір для вищої освіти (1999) та Проекті Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років (2014).

Важливою проблемою на рівні теорії та методики професійної освіти визначається розробка й упровадження масових відкритих дистанційних курсів в освітньо-наукову підготовку магістрів, що забезпечує цілісність і неперервність освітнього процесу, цілеспрямований рух до професійного й особистісного зростання магістра в умовах єдиного відкритого середовища. Зазначене вимагає конкретизації, теоретико-змістового наповнення освітньо-наукової підготовки магістрів, урахування особливостей дидактичного потенціалу масових відкритих дистанційних курсів, розроблення та впровадження відповідної моделі підготовки майбутніх магістрантів, а також організаційно-методичного та нормативного забезпечення освітнього процесу.

Досягнення цієї мети потребує модернізації теоретико-методологічних засад магістерської освіти, її структурно-організаційної перебудови шляхом упровадження масових відкритих дистанційних курсів, які ґрунтуються на комп'ютерно-планшетних і телекомунікаційних технологіях.

Певні аспекти досліджуваної проблеми розглянуто в наукових доробках вітчизняних та зарубіжних учених. Її філософський аспект висвітлено в роботах В. П. Андрущенка, С. М. Вовка, Р. В. Войтовича, І. А. Зязюна, В. Г. Кременя, Д. В. Чернілевського. Європейському контексту відповідних наукових пошуків присвячені роботи Н. В. Кічук, С. Ф. Клепка, Ж. В. Таланової та ін. Теоретико-методичні основи вдосконалення системи освіти обґрунтовано в роботах В. Д. Шарко, Н. С. Шолохової, Г. С. Юзбашевої. Методологічні основи підготовки магістрів висвітлено у працях О. Є. Антонової, С. С. Вітвицької, Р. С. Гуревича, О. А. Дубасенюк, Н. І. Мачинської, Т. В. Семенюк та ін. Проблеми впровадження в освітній процес та застосування інформаційно-комунікаційних технологій у системі дистанційного навчання досліджували

О. В. Співаковський, В. В. Лапінський. А. Ю. Пилипчук, М. П. Шишкіна. Основні аспекти комп'ютерного та дистанційного навчання стали предметом дослідження Б. С. Гершунського, В. А. Кушніра, С. О. Сисоевої, О. В. Кареліної, Ю. В. Триуса, А. А. Тимченка та М. І. Шермана. Теоретичні та практичні основи створення відкритих дистанційних курсів розроблено В. Ю. Биковим, В. В. Олійником, О. М. Самойленком, Є. М. Смирновою-Трибульською та ін.

Розвиток масових відкритих дистанційних курсів розглянуто в роботах зарубіжних науковців. Проблеми філософії масових відкритих дистанційних курсів та Інтернет-освіти розкрито в працях Т. Бейца, Б. Блума, Р. Маєра. Теоретичні аспекти навчання у масових відкритих курсах досліджено Л. Бреслоу, Р. Боят, Е. Персер. Особливості освітніх платформ для масових відкритих дистанційних курсів проаналізовано Д. Стівеном, Л. Бреслоу, Д. Ніком, К. Має, Р. Джефри, А. Тейтом. Педагогічним основам відкритих масових курсів вивчали Д. Глонс, Дж. Мокнес, М. Уейт, Дж. Робертс. Упровадження дистанційного навчання в межах масової та відкритої освіти стало предметом дослідження таких науковців, як А. Беді, С. Бедфорд, К. Грейн, Д. Кіт, Дж. Гафф. Елементи організації навчання у масових відкритих дистанційних курсах представлено у роботах Т. Бівена, Д. Варда, Р. О'Тула.

У ході аналізу психолого-педагогічної літератури не виявлено спеціальних наукових праць, в яких системно висвітлено результати дослідження освітньо-наукової підготовки магістрів, застосування у цьому процесі масових відкритих дистанційних курсів. З'ясовано, що окремі аспекти досліджуваної проблеми розглянуто лише побіжно. Водночас, вивчення наукових і нормативних джерел у визначеному напрямі, а також практика вищої педагогічної школи засвідчує про наявність **суперечностей** між:

- соціальним замовленням на ґрунтовну освітньо-наукову підготовку магістрів, формування їхньої інформаційної культури і традиційним підходом до розуміння процесу підготовки магістра як системи накопичення наукових та дослідницьких знань;

- вимогою комп'ютеризації та інформатизації освітньо-наукових знань і фрагментарністю змісту відкритої освіти;

- завданнями особистісного сприймання наукової інформації й традиційними підходами до організації навчання;

- значними обсягами освітньої та наукової інформації і невідповідними організаційно-методичними умовами її засвоєння магістрантами у закладах вищої освіти;

- недостатньо розвинутою масовою відкритою інформаційною інфраструктурою вищої педагогічної школи і необхідністю активізації навчального процесу в умовах парадигми відкритої масової освіти;

- необхідністю оволодіння магістрантами фундаментальними науковими знаннями, тенденцією посилення обсягу самостійної роботи і самоорганізації у контексті положень Болонської декларації та недостатніми темпами розроблення й використання відкритих освітніх технологій у визначеному напрямі.

Подолання цих суперечностей потребує теоретичного опрацювання й експериментального обґрунтування концептуальних положень, нових моделей і методик освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів.

Соціально-педагогічне значення освітньо-наукової підготовки магістрів, недостатня дослідженість окресленої проблеми, нові потреби педагогічної науки практики, необхідність теоретичного і практичного обґрунтування відповідних методик реалізації дистанційної освіти зумовили вибір теми дисертаційної роботи: **«Теоретичні і методичні засади освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в межах комплексних науково-дослідних тем: кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка «Професійна підготовка фахівців в умовах ступеневої освіти» (державний реєстраційний номер 0110U002274); Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України – «Теоретико-методичні засади проектування технологій навчання в системі відкритої післядипломної педагогічної освіти» (державний реєстраційний № 0115U002062). Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 2 від 28. 11. 2014 р.) та узгоджена у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 9 від 23. 12. 2014 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити ефективність освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати теоретико-змістове наповнення освітньо-наукової підготовки магістрів та особливості масових відкритих дистанційних курсів.
2. Дослідити стан упровадження масових відкритих дистанційних курсів у закладах вищої освіти у педагогічній теорії та практиці в Україні та закордоном.
3. Охарактеризувати критерії та рівні готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів.
4. Виокремити та експериментально перевірити педагогічні умови освітньо-наукової підготовки магістрів.
5. Розробити модель та методику підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів та експериментально перевірити її ефективність.
6. Обґрунтувати методичні засади масових відкритих дистанційних курсів і розглянути специфіку їх упровадження в практику освітньо-наукової підготовки магістрів у сучасній вищій школі.
7. Розробити організаційно-методичне та нормативне забезпечення освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів.

Об'єкт дослідження – освітньо-наукова підготовка магістрів у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – теорія і методика освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів в університетах.

Концепція дослідження. Освітньо-наукова підготовка магістрів розглядається як багатофункціональний, відкритий, самостійний процес, що характеризується визначеними функціями, метою, змістом, формами та методами, функціонує за допомогою реалізації складних організаційних та змістово-процесуальних зв'язків. Освітньо-наукова підготовка магістрів відображає загальні закономірності професійної вищої освіти, має свій напрям, зумовлений характерними рисами майбутньої професійної діяльності, необхідністю поєднання фахової та дослідницької діяльності. Зазначений процес відображає залежність професійної підготовки від індивідуальних особливостей фахівців, рівня їхніх знань, інтересів, здібностей. Провідна ідея дослідження ґрунтується на положеннях про особистісний характер розвитку магістрів, зокрема, щодо забезпечення їхньої спроможності до професійної діяльності на європейському рівні.

Концептуальні засади дослідження об'єднують три взаємопов'язані концепти.

Методологічний концепт у межах дослідження відображає взаємодію та взаємозв'язок різних підходів загальнонаукової й конкретно-наукової методології до розуміння сутності освітньо-наукової діяльності магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів з урахуванням їх спеціальності.

Значущість *системного* підходу забезпечується цілісністю структури вищої освіти, кожна з підсистем якої, у свою чергу, є системою й об'єктом теоретичного дослідження, що здійснюється в умовах упровадження масового відкритого дистанційного курсу; *діяльнісного* – реалізацією взаємодії магістранта з іншими учасниками освітнього процесу в межах єдиного відкритого масового середовища, що передбачає впровадження сучасних інноваційних інтерактивних, інформаційних технологій навчання; *андрагогічного* – сприянням розвитку та збагаченням цілісної особистості магістранта та урахуванням професійного досвіду під час упровадження масового дистанційного навчання, яке є більш ефективним в освіті дорослих; *особистісно орієнтованого* – необхідними умовами для особистісної реалізації майбутнього магістра з орієнтацією на індивідуальні особливості та можливості; *компетентнісного* – системою набуття компетентностей, що передбачає здатність застосовувати знання та вміння у науковій та дослідницькій практиці; *акмеологічного* – комплексом закономірностей та механізмів досягнення професійних вершин, що забезпечується наповненням масового відкритого дистанційного курсу навчальним контентом; *комплексного* – єдиним цілісним середовищем – навчальною платформою, що створює сприятливі освітні умови та не обмежується територіальним розташуванням учасників навчального процесу.

Теоретичний концепт визначає змістову основу концепції освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів, що містить такі основні складники, як: базові категорії, поняття і дефініції, без яких неможливим є розуміння сутності освітньо-наукової підготовки магістрів, її властивостей; типологія освітньо-наукових систем, визначення їх видів і типів; модель освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів, що спрямована на формування здатності випускника організовувати свою діяльність на високому науковому рівні, самостійно вивчати, описувати й пояснювати реальні явища освітньої системи, приймати доцільні рішення, самостійно здобувати фахові знання відповідно до змін та особливостей функціонування освітньої системи й мобільно орієнтуватися в умовах її оновлення; система методичного інструментарію для здійснення магістрами освітньо-наукової діяльності в умовах варіативності освітніх систем.

Методичний концепт передбачає визначення комплексу цілей, завдань, педагогічних умов і методик освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів, що спрямовано на реалізацію взаємопов'язаних та взаємозумовлених блоків моделі: концептуально-цільового, змістового, операційно-діяльнісного та результативного. Зазначене реалізується шляхом упровадження методики освітньо-наукової підготовки магістрів за допомогою мотиваційного, когнітивно-процесуального контрольної-оцінного етапів, форм (лекції, відеолекції, вебінари, семінарські заняття, відеоконференції, обговорення у форумах, участь у наукових конференціях та семінарах), методів (відеометод, он-лайн-тести, завдання, тренінги, відеовиступи, презентації продуктів освітньо-наукової діяльності) і засобів навчання (комплекси: навчально-методичні та масових відкритих дистанційних курсів), а також моніторингу освітнього процесу, що забезпечується автоматичними засобами масових відкритих дистанційних курсів та включає в себе можливість корекції та самокорекції набутих знань, умінь та навичок.

Обґрунтування методологічного, теоретичного й методичного концептів дало змогу окреслити *провідну ідею* дослідження, згідно з якою освітньо-наукова підготовка магістрів в умовах масових відкритих курсів є складним, багаторівневим процесом формування їхньої готовності до освітньо-наукової діяльності, що є результативною характеристикою педагогічно-спеціалізованої компетентності майбутніх фахівців, яка забезпечує здійснення наукової діяльності в умовах різних типів освітніх систем, вимагає створення сприятливих умов щодо науково-методичного та технологічного забезпечення в освітньому середовищі закладу вищої освіти. Ефективність підготовки магістрів забезпечується теоретичним обґрунтуванням та розробкою відповідної моделі та методики, принципів, критеріїв відбору змісту, що слугувало основою для його конструювання, визначення відповідних компонентів та впровадження в освітній процес.

Виходячи з цієї системи поглядів на проблему, сформульовано **загальну гіпотезу** дослідження: ефективності освітньо-наукової підготовки магістрів сприятиме обґрунтування теоретичних і методичних засад їх підготовки в

умовах масових відкритих дистанційних курсів, розробка експериментальної моделі, її реалізація, створення відповідного матеріально-технічного і навчально-методичного забезпечення.

Загальну гіпотезу дослідження конкретизовано у часткових припущеннях, які полягають в тому, що ефективність освітньо-наукової підготовки магістрів забезпечується:

- упровадженням спеціально розроблених масових відкритих дистанційних курсів, які включають модульну побудову навчального плану, рейтинговий контроль знань і відповідне методичне забезпечення;

- забезпеченням індивідуалізованого та інтенсифікованого процесу навчання магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів, формування у них умінь здійснювати навчально-пізнавальну діяльність в умовах масовості навчання;

- урахуванням особливостей особистісно-розвивального процесу освітньо-наукової підготовки магістрів шляхом набуття компетентностей за фахом в умовах масових відкритих дистанційних курсів;

- розробкою науково обґрунтованої стратегії освітньо-наукової підготовки магістрів з метою розширення можливостей самостійної поглибленої роботи на основі дистанційно-індивідуальних освітніх проектів, що передбачає подальшу творчу реалізацію;

- створенням комплексу електронних засобів навчання, використання яких забезпечить візуальну та емоційну насиченість навчальної інформації, активну практичну діяльність;

- орієнтацією на використання методики валідності та системи показників з метою об'єктивного оцінювання рівня освітньо-наукової підготовки магістрів на основі проведення моніторингу ефективності дистанційної форми навчання.

Методологічну основу дослідження становлять: філософські положення наукової теорії пізнання, діалектичні принципи взаємозв'язку та взаємообумовленості закономірностей і явищ соціальної дійсності; положення системної методології (теорія організації, загальна теорія систем, концепція самоорганізації); концептуальні положення психології й педагогіки про провідну роль діяльності у формуванні особистості, єдності свідомості й продуктивної активності суб'єкта в процесі навчання.

На рівні *філософської методології* йдеться про положення теорії пізнання (гносеології) про діалектичний взаємозв'язок та взаємозумовленість закономірностей і явищ соціальної й педагогічної дійсності, необхідність об'єктивного вивчення їх розвитку у взаємозв'язку з конкретно історичними умовами на основі єдності логічного та історичного, загального й особливого; загальнофілософські ідеї гуманістичного формування особистості майбутнього фахівця як абсолютної цінності і мети суспільного розвитку.

На *загальнонауковому методологічному* рівні розглядаються системний, діяльнісний, андрагогічний, особистісно орієнтовний, компетентнісний та акмеологічний підходи, які визначають логіку і структуру дослідження, авторську позицію щодо форм і способів реалізації кожного з його елементів, що

надає можливість окреслити перспективи розвитку об'єкта і предмета дослідження.

На рівні *конкретнонаукової* методології забезпечується реалізація принципів науковості, інноваційності, демократизації, гуманізації, інформатизації, технологізації, елективності, альтернативності, неперервності, самостійності, проблемності, рефлексивності, розвитку творчого потенціалу та підтримуючої мотивації, що забезпечує проникнення в зовнішню та внутрішню структуру організації освітнього процесу з урахуванням його специфіки та проектування моделі підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів. З позицій визначених наукових підходів до вивчення предмету дослідження розглянуто масові відкриті дистанційні курси як систему, виокремлено їх елементи, визначено функції, зміст і співвіднесено результати дослідження на кожному етапі.

Рівень *методичного та технологічного* дослідження забезпечували: методи теоретичного аналізу й синтезу, систематизації, періодизації, класифікації, аналогії, моделювання; принципи проблемності та інтегративності.

Комплекс методів, використаних у процесі дослідження, представлено: *теоретичними методами* – вивчення та аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури, а також інформаційних ресурсів мережі Інтернет – для визначення проблем та особливостей навчання в умовах масових відкритих дистанційних курсів, формування особистості майбутніх магістрів в умовах масового та відкритого вивчення навчального матеріалу; прогнозування, формалізація, категоріальний і логічний аналізи з метою визначення психолого-педагогічних характеристик освітньо-наукової підготовки магістрів, узагальнення отриманих результатів і досвіду; *емпіричними методами* – опитування, анкетування, самооцінювання, тестування, пряме і опосередковане спостереження за процесом навчання, педагогічний експеримент, методи математичної статистики, – які дозволили об'єктивно оцінити результати дослідження і довести достовірність позитивних змін, що відбулися на формувальному етапі експерименту.

Організація дослідження. Дослідження проводилося впродовж 2013–2018 рр. та охопило кілька етапів науково-педагогічного пошуку.

На першому (2013–2014) – здійснено аналіз наукових джерел з теми дослідження; конкретизовано мету, завдання, об'єкт і предмет; окреслено основні положення концепції; охарактеризовано освітньо-кваліфікаційні характеристики та сучасні вимоги до освітньо-наукової підготовки магістрів; визначено категоріально-поняттєве поле дослідження, розпочато вивчення навчально-методичної літератури та нормативної бази щодо планування навчального процесу із застосуванням масових відкритих дистанційних курсів.

На другому (2014–2015) – розроблено програму і методику педагогічного експерименту; обґрунтовано експериментальну модель підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів; виокремлено та експериментально перевірено педагогічні умови освітньо-наукової підготовки магістрів.

На третьому (2015–2017) – розроблено авторську методику впровадження моделі підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів в освітній процес шляхом використання сучасних освітніх платформ та викладацького досвіду провідних вітчизняних та зарубіжних фахівців, створено атмосферу позитивної мотивації.

На четвертому (2017–2018) – завершено педагогічний експеримент, систематизовано його результати, розроблено рекомендації щодо впровадження масових відкритих дистанційних курсів у процес освітньо-наукової підготовки магістрів у закладах вищої освіти.

Експериментальна база дослідження. У дослідженні брали участь 1118 магістрантів, 59 викладачів вищих навчальних закладів, 137 викладачів II-III рівня акредитації та 96 учителів, які мають ступінь магістра.

Його результати **впроваджено** в освітній процес: Миколаївського національного аграрного університету (довідка № 466 від 13. 03. 2015 р.); Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» (довідка № 01-02/2016 від 23. 06. 2016 р.); Кіровоградського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка (довідка № 236-н від 08. 12. 2015 р.); Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (довідка № 01/10-12 від 12. 01. 2017 р.); Київського міжнародного університету (довідка № 077 від 17. 02. 2017 р.); Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка (довідка № 8 від 03. 02. 2017 р.); Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (довідка № 11 від 22. 05. 2017 р.); Донбаської національної академії будівництва та архітектури (довідка № 01-05-0116 від 02. 02. 2018 р.).

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що *вперше*: обґрунтовано теоретико-методологічні засади (узагальнено актуальний для розвитку сучасної системи освіти вітчизняний і закордонний досвід освітньо-наукової підготовки магістрів засобами масових відкритих дистанційних курсів; окреслено наукові підходи до освітньо-наукової підготовки магістрів у закладі вищої освіти як педагогічної системи, що функціонує з урахуванням педагогічного досвіду провідних науковців країни і світу шляхом відкритої освіти та наступності на всіх етапах цього процесу); здійснено диференціацію професійного навчально-методичного матеріалу; представлено результати історико-педагогічного аналізу становлення і розвитку масових відкритих дистанційних курсів та виявлено відповідні етапи; розроблено авторську модель та методику підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів; науково обґрунтовано педагогічні умови освітньо-наукової підготовки магістрів, впровадження в освітній процес масових відкритих дистанційних курсів; запропоновано й науково обґрунтовано засоби реалізації масового відкритого навчання у закладах вищої освіти з урахуванням сучасних суспільно-історичних, соціально-педагогічних та інформаційних змін в Україні та світовому освітньому просторі. Окреслено значущість освітньо-наукового потенціалу підготовки

магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів як інноваційної форми підготовки фахівців в контексті динамічного розвитку інформаційно-телекомунікаційних технологій; визначено критерії, показники та охарактеризовано рівні готовності магістрів у визначеному напрямі.

Удосконалено навчально-методичне забезпечення, організаційні форми і методи професійної підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності шляхом упровадження масових відкритих дистанційних курсів та сучасних освітніх технологій; уточнено поняттєво-категоріальний апарат «освітньо-наукова підготовка магістра», «готовність до освітньо-наукової діяльності», «масові відкриті дистанційні курси».

Подальшого розвитку набули: теоретичні положення про підготовку магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів; методичні засади планування та організації освітнього процесу, зокрема, методики комунікацій та моніторингу з використанням сучасних освітніх платформ та дистанційних курсів провідних фахівців, що становлять основу навчально-методичного забезпечення.

Практичне значення отриманих результатів полягає у застосуванні методики впровадження моделі підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів, визначенні ефективного змісту форм і методів освітньо-наукової підготовки, створенні і реалізації в освітньому процесі: навчальних та методичних посібників: «Інформаційні технології у відкритій освіті» (2015), «Комп'ютерно-мережеві інтерактивні технології в системі неперервної освіти» (2016), «Формування відкритого персонального веб-ресурсу викладача на основі хмарних технологій» (2016), «Теорія та практика функціонування та управління електронним університетом: нормативно-правовий аспект» (2016); «Проектування моделей вивчення технічних дисциплін у відкритих освітніх ресурсах» (2016); *масових відкритих дистанційних курсів* «Як навчати дистанційно» (змішаний контент) і «Як навчати за змішаною формою навчання» (на основі курсу відеолекцій) для викладачів, які навчають магістрантів; «Як навчатися дистанційно» (змішаний контент); «Як навчатися за змішаною формою навчання» (на основі курсу відеолекцій); «Інформаційні технології в електроенергетиці» (змішаний контент), «Біофізика» (змішаний контент), «Фізика» (змішаний контент з курсом відеозаписів для виконання лабораторних робіт та відеоінструкцій), «Основи енергетичного менеджменту» (на основі курсу анімованих відеолекцій) для здобувачів вищої освіти у магістратурі; *методичних матеріалів*: з організації самостійної роботи магістрантів; у межах окремих дисциплін професійно-орієнтованого циклу; дидактичних матеріалів, забезпечення рейтинг-оцінювання діяльності суб'єктів навчального процесу у закладі вищої освіти; створення масових відкритих дистанційних курсів для магістрантів; рекомендації із методики формування відеолекцій. Серед методичних матеріалів розроблені методичні рекомендації: «Методика підготовки відеолекцій для масових відкритих дистанційних курсів» (2015), «Методика створення мережевих навчальних середовищ» (2015), «Упровадження масових відкритих

дистанційних курсів в освітньо-наукову підготовку магістрів» (2015), «Методичні основи створення тестів для масових відкритих дистанційних курсів» (2015), «Основи застосування відкритих освітніх ресурсів у підготовці магістрів» (2016).

Положення, результати й висновки дослідження можуть бути використані: під час викладання у масових відкритих дистанційних курсах; для планування й організації освітнього процесу за дистанційною формою навчання; вдосконалення навчальних планів, робочих програм, розкладів індивідуальних графіків для самостійної роботи; планування роботи тьюторів, системних адміністраторів і лаборантів на навчальний рік; планування контрольних заходів у закладах вищої освіти I-IV рівнів акредитації, об'єднаних у навчально-наукові університетські центри дистанційного навчання.

Апробація результатів дослідження. Висновки й результати дисертаційної роботи доповідалися на наукових, науково-практичних конференціях, семінарах і читаннях, зокрема, *міжнародних*: «Інтелектуальні системи прийняття рішень і проблеми обчислювального інтелекту» (Залізний Порт, 2014–2018, очна), «Стратегія якості в промисловості та освіті» (Болгарія, Варна, 2015, заочна), «Засоби і технології сучасного навчального середовища» (Кіровоград, 2015, очна), «Дистанційна освіта у ВНЗ: інноваційні та психолого-педагогічні аспекти» (Харків, 2015, очна), «Перспективна техніка і технології» (Миколаїв, 2015, очна), «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education» (Vienna, 2016, заочна), «The Top Actual Researches in Modern Science» (Dubai, UAE, 2017, заочна), «The TopActual Researches in Modern Science» (Ajman, UAE, 2017, заочна), «Topical problems of modern science» (Warsaw, Poland, 2017, заочна), «Модернізація інформаційно-ресурсного забезпечення освітнього простору навчальних закладів» (Київ, 2016, заочна), «Theoretical and applied researches in the field of pedagogy, psychology and social sciences: Conference Proceeding» (Kielce, Poland, 2016, заочна), «Modern Methodology of Science and Education» (Warsaw, Poland, 2017, заочна), «Від знаннєвої парадигми до компетентнісної: реалії, перспективи» (Херсон, 2017, очна); *всеукраїнських*: «Дистанційне навчання в контексті розвитку синергетичного мислення» (Херсон, 2014, очна), «Інноваційний вимір розвитку природничо-математичної та технологічної освіти» (Херсон, 2015, очна), «Інформаційно-комунікаційні технології навчання» (Умань, 2016, заочна), «Проблеми розвитку післядипломної педагогічної освіти у сучасному суспільстві» (Херсон, 2011, очна), «Інформаційні технології – 2017» (Миколаїв, 2017, очна), «Інформаційні технології» (Київ, 2017, заочна), STEM-освіта як шлях до інноваційного розвитку національної освіти (Херсон, 2016, заочна); *регіональних*: «Розвиток українського села – основа аграрної реформи України» (Миколаїв, 2015, 2016, 2018, заочна), «Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країн» (Миколаїв, 2016, заочна); науково-методологічних семінарах кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка (2014–2018 pp.).

Публікації. Основні наукові результати дисертації опубліковано у 76 наукових працях, 35 з яких – одноосібні (одна монографія, 18 наукових праць у провідних фахових виданнях України та 6 – зарубіжних періодичних фахових виданнях); а також у трьох колективних монографіях, дві з яких – за загальною редакцією автора; п'яти навчально-методичних посібниках та п'яти методичних рекомендаціях. Загальна кількість публікацій у фахових виданнях складає 23 праці, у наукових періодичних виданнях інших держав – 10, одна праця – у виданні України, яке включено до міжнародних наукометричних баз; 27 – у збірках матеріалів конференцій різного рівня.

Особистий внесок здобувача полягає у розробці освітніх напрямів підготовки магістрів та реалізації навчання у масових відкритих дистанційних курсах, що висвітлено у колективних *монографіях*: «Теоретико-методичні основи вдосконалення системи освіти: дидактичний аспект» дисертантом підготовлено параграф «Досвід становлення дистанційного навчання за кордоном та у вітчизняній освіті»; «Теорія та практика формування професійних компетентностей фахівців аграрної галузі в умовах єдиного інформаційно-освітнього університетського простору» за загальною редакцією д-ра пед. наук О. М. Самойленко та канд. пед. наук І. В. Бацуровської – розділ «Використання освітнього веб-ресурсу у процесі вивчення фізики у вищих навчальних закладах»; «Модернізація технології навчання в умовах реформи університетської освіти» за загальною редакцією д-ра пед. наук О. М. Самойленка та канд. пед. наук І. В. Бацуровської – розділ «Теорія і методика навчання у масових відкритих дистанційних курсах»; у *навчально-методичних рекомендаціях та посібниках*: «Методика створення мережевих навчальних середовищ» (співавтори – Н. С. Ручинська, І. В. Семененко) дисертантом підготовлено параграф 2; «Впровадження масових відкритих дистанційних курсів в освітньо-наукову підготовку магістрів» (співавтори – В. І. Гавриш, Я. Е. Андрющенко представлено параграфи: «Оформлення відеолекції», «Оформлення мультимедійної презентації, «Методика створення обговорення»); «Основи застосування відкритих освітніх ресурсів у підготовці магістрів» (співавтор Я. Е. Андрющенко), дисертантом підготовлено параграф 2; «Інформаційні технології у відкритій освіті» (співавтор Я. Е. Андрющенко) дисертантом підготовлено розділи 1; 3; 5; «Комп'ютерно-мережеві інтерактивні технології в системі неперервної освіти» (співавтори – О. М. Самойленко, Н. С. Ручинська) дисертантом підготовлено розділи 1 і 6; «Теорія та практика функціонування та управління електронним університетом: нормативно-правовий аспект» (співавтор О. М. Самойленко) дисертантом підготовлено розділи – «Положення про відділ дистанційної освіти» і «Положення про навчально-методичну лабораторію дистанційного навчання»; «Формування відкритого персонального веб-ресурсу викладача на основі хмарних технологій» (співавтори – О. О. Самойленко, Т. В. Гребеник та ін.) дисертантом підготовлено розділ 5, «Проектування моделей вивчення технічних дисциплін у відкритих освітніх ресурсах» (співавтори – О. М. Самойленко, В. І. Гавриш та ін.) дисертантом підготовлено розділ 1 і 2; у *статтях*: «Шляхи становлення

електронного університету» (співавтор О. М. Самойленко) – описання структурних елементів електронного університету, «Історія розвитку масових відкритих он-лайн курсів в освіті» (співавтор А. М. Джаландінова) – описання основних педагогічних етапів розвитку масових курсів та їх типів, «Змішане навчання та його значення в освіті» (співавтор А. М. Джаландінова) – висвітлення педагогічних особливостей функціонування відкритих курсів як частини підготовки фахівців в системі університетської освіти, «Перспективні напрямки модернізації вищої освіти» (співавтор Н. С. Ручинська) – описання сутності та педагогічних особливостей вищої освіти, «Аналіз стану і реалізації відкритих дистанційних курсів в Україні» (співавтор Я. Е. Андрющенко) – опис реалізації відкритих дистанційних курсів в Україні, «Особливості дистанційної освіти у підготовці фахівців економічних галузей» (співавтор М. В. Степанова) – охарактеризовано особливості дистанційної освіти.

Ідеї співавторів у дисертації не використовувалися.

Кандидатська дисертація «Застосування технології дистанційного навчання у фаховій підготовці майбутніх інженерів в аграрних університетах» (спеціальність 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти) захищена в Херсонському державному університеті у 2013 році. Її матеріали в тексті докторської дисертації не використовувалися.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (505 позицій, з яких – 172 іноземними мовами), додатків. У роботі міститься 24 таблиць, 29 рисунків. Загальний обсяг – 644 сторінки, основний зміст дисертації складає 410 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність і доцільність обраної проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу та методологічні та теоретичні основи, методи дослідження, розкрито його наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи, висвітлено відомості про апробацію та впровадження її результатів у практику діяльності вищих навчальних закладів.

У першому розділі – «**Теоретичні засади розвитку масових відкритих дистанційних курсів у закладах вищої освіти**» – обґрунтовано категоріально-поняттєве поле дослідження; окреслено методологічні підходи до проблеми освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсах; проаналізовано становлення та розвиток масових відкритих дистанційних курсів.

В основу дослідження покладено комплексний підхід до освіти магістрів, що надає можливість урахування соціальних, психологічних чинників, а також реалізувати розвивальну, виховну й освітню функції навчання освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів. Доведено необхідність і доцільність обґрунтування актуальних поняттєво-термінологічних проблем теорії педагогічної освіти в сучасних умовах. Представлено теоретичний аспект розв'язання цієї проблеми, який, насамперед, пов'язаний з

удосконаленням системи понять і термінів, тобто їх упорядкуванням, систематизацією, уточненням змісту та обсягу.

На основі теоретико-методологічного аналізу проблеми дослідження та узагальнення його результатів з'ясовано, що загально-дидактичні основи навчання у закладах вищої освіти в умовах реформування і розвитку інформаційного суспільства характеризуються, з одного боку, новизною й актуальністю, а з іншого – відсутністю системних досліджень у вітчизняній педагогічній науці. Зазначено, що докорінні зміни в інформаційному суспільстві передбачають створення соціально-педагогічних умов і зумовлюють необхідність оптимального розвитку системи підготовки магістрантів у закладах вищої освіти, упровадження ідей і технологій сучасного навчання, перехід від авторитарної моделі професійної підготовки фахівців до гуманістичної, яка має ґрунтуватися на сучасних дидактичних та технологічних системах, що передбачає переосмислення відповідних теоретичних засад досліджуваного процесу.

З'ясовано, що освітньо-наукова підготовка магістрів є процесом систематичного і цілеспрямованого набуття компетентностей за фахом, що вимагає виконання дослідницької роботи в певній науковій галузі та характеризується певною пролонгованістю, передбачає подальшу самоосвіту, спрямовану на пізнання і перетворення об'єктивної дійсності шляхом систематизації наукових фактів, перевірки гіпотез, узагальнюючої теорії, фундаментальних законів та їх часткових складових.

З'ясовано, що головною перевагою навчання з використанням різних методів дослідження в умовах відкритих дистанційних курсів є масовість. Саме магістрант обирає не тільки ритм, темп і час навчання, але й має можливість самостійно контролювати якість засвоєних знань за визначеними викладачем критеріями. Обґрунтовано, що метою навчання стає набуття знань, професійних умінь та навичок, ступеня кваліфікації, спеціальності. Перспективу і вдосконалення навчання магістрів в Україні визначає впровадження в освітній процес комп'ютерно-планшетної техніки.

У результаті теоретичного аналізу досліджуваної проблеми зроблено висновок, що сучасна філософія вітчизняної освіти має ґрунтуватися на таких наукових підходах, як системний, діяльнісний, андрагогічний, особистісно орієнтований, компетентнісний та акмеологічний, які забезпечують ефективність освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів.

Зазначено, що платформи масових відкритих дистанційних курсів включають в себе багато педагогічних інструментів: відеолекції, онлайнове читання та комплекси завдань, розміщені у програмі такого курсу, інтерактивні форуми, що допомагають магістрантам створювати спільноти, оцінювати роботу один одного тощо. Такого роду інтерактивність є провідною характеристикою масових відкритих дистанційних курсів, що забезпечує ефективну міжособистісну взаємодію магістрантів.

Уточнено поняття «масовий відкритий дистанційний курс», що тлумачиться як сукупність структурованого уніфікованого матеріалу для підготовки магістрів в єдиному навчальному середовищі, доступ до якого не обмежується представниками навчального закладу, надається широкому загалу без перевірки вхідних параметрів знань.

З'ясовано, що основою побудови методичних систем навчання у закордонних університетах є використання масових відкритих дистанційних курсів. Такі педагогічні погляди втілюють демократичний підхід до навчання, його особистісну орієнтацію, забезпечують розвиток дивергентного критичного мислення, навчання у спільноті та через спільноту. Реалізація положень соціального конструктивізму в процесі масового дистанційного навчання передбачає постійну взаємодію індивідуалізованих навчальних конструктів суб'єктів навчання у відповідному навчальному середовищі – реальній чи віртуальній освітній спільноті. Формування освітньо-наукових спільнот суттєво спрощується за умов застосування соціально-конструктивістського програмного забезпечення: систем підтримки групового, дистанційного та мобільного навчання; засобів організації спільної роботи та подання її результатів у Web-орієнтований простір.

У другому розділі – **«Сутність та аналітичний огляд освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів»** – досліджено зміст освітньо-наукової підготовки магістрів; проаналізовано особливості використання масових відкритих дистанційних курсів в освітньо-науковій підготовці магістрів; здійснено аналіз стану організації використання масових відкритих дистанційних курсів в університетах світу.

Дослідження засвідчило, що сучасний стан освітньо-наукової підготовки магістрів не відповідає вимогам модернізації вищої школи, а вимоги роботодавця потребують вдосконалення традиційної системи освіти магістрів. Виявлено, що на сучасному етапі освітньо-наукова підготовка магістрів має предметноцентричний характер і недостатньо спрямована на використання масових відкритих дистанційних курсів та розвиток особистості, що вимагає творчого підходу до освітньо-наукової діяльності.

Обґрунтовано, що освітньо-наукова підготовка магістрів має здійснюватися в умовах взаємозв'язку інформаційного і комунікаційного забезпечення, орієнтації на світовий досвід, який враховує перспективу їх використання в майбутній освітньо-науковій діяльності. Організація процесу, оптимізація структури змісту фахових дисциплін має забезпечити підвищення якості освітньо-наукової підготовки, у процесі якої набуваються необхідні знання та вміння, що сприяють формуванню світогляду, забезпечують можливість оволодіти комплексом професійно-орієнтованих дисциплін та дозволяють науково-обґрунтовано розв'язувати освітні та наукові завдання.

У результаті теоретичного аналізу досліджуваної проблеми обґрунтовано такі основні принципи навчального процесу здобувачів вищої освіти магістратури в умовах масових відкритих дистанційних курсів, як системність, цілісність, комплексність, демократичність, оптимальність, особистісна

спрямованість, двосторонність, організованість, планомірність, тривалість, динамічність, спадкоємність, перманентність, цілеспрямованість і орієнтація на конкретний результат. На основі вивчення досвіду таких країн, як Німеччина, Велика Британія, Австралія, Бельгія, Франції, Сполучені Штати Америки та ін. виявлено, що дистанційна форма навчання демократизує зв'язок магістранта і викладача, що супроводжує навчальний процес комплексним програмним забезпеченням, а використання провідних освітніх технологій уможливорює дотримання індивідуального графіка в процесі навчання та гнучких консультацій.

Охарактеризовано особливості навчальних платформ для масових відкритих дистанційних курсів: їх мультимедійний зміст покращує якість засвоєння навчального матеріалу шляхом використання слухових та зорових рецепторів учасників освітнього процесу; контроль доступів до ресурсів автоматично спрощує роботу викладача за рахунок автоматичних реєстрацій, формування електронних журналів тощо, передбачає автоматичну перевірку великої кількості тестових завдань; такі платформи забезпечують спрощення управління навчанням (супровід курсів магістрантів), полегшують керування ресурсами освітніх організацій (управління викладачами, матеріальними та технічними засобами), можливість адміністративного моніторингу у відповідних документах.

Розглянуто засоби реалізації масових відкритих дистанційних курсів, до яких віднесено світові платформи, які розраховані на масштабне залучення учасників освітнього процесу (Coursera, Khan Academy, EdX, Udaciti, Udemy, Canvas Network та Iversity, Lore, Eliademy, EduBrite, Cornerstone OnDemand, Versal, Basecamp, Edmodo, Peer 2 Peer Universit (P2PU), Coursmos, Stepic, Moodle). Розглянуто їх функціональні та методичні можливості. Зазначено, що організація доступу до структурованих, упорядкованих та систематизованих навчальних матеріалів забезпечується за рахунок взаємодії між викладачем та магістрантом, тестування та оформлення звітності. Суттєвої відмінності між функціями комерційних продуктів не виявлено, окрім різниці в гарантіях якості та фінансових можливостях. Доведено, що використання відкритих дистанційних курсів на основі веб-орієнтованих платформ в університетах надає можливість не тільки навчати магістрантів незалежно від місця їх знаходження, але й розширювати можливості здобуття освіти з використанням сучасних технологій навчання.

Зазначено, що організація навчання магістрів в умовах масового відкритого дистанційного курсу в університетах має задовольняти окремі технічні вимоги: підтримка роботи програмного забезпечення в будь-якій мережі та платформі; Інтернет-сумісний інтерфейс; збереження даних у стандартизованому форматі навчальної інформації. Зазначене вимагає створення програмного середовища, яке забезпечує взаємопов'язане й узгоджене вирішення завдань освітнього процесу (обробку і зберігання результатів моніторингу та навчальної інформації в різних формах надання та оперативне їх оновлення, доступ магістрантів університету до навчальної інформації,

реалізацію багаторівневої системи інформаційної безпеки, адміністрування системи, ефективно і швидко створення інформаційних ресурсів як викладачами, так і магістрантами університету).

Доведено, що ступінь використання комп'ютерних програм та відкритих дистанційних курсів, зокрема масового характеру, може значно підвищитися.

У третьому розділі – **«Модель підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів»** – представлено авторську модель підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів; розкрито сутність, структуру, критерії, показники та рівні досліджуваної готовності; обґрунтовано педагогічні умови освітньо-наукової підготовки магістрів.

З метою вдосконалення й коригування процесу підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів розроблено авторську модель (рис. 1), яка складається з чотирьох блоків:

- *концептуально-цільового* (базується на підвищенні потреб у самовдосконаленні та самонавчанні протягом життя в умовах євроінтеграції, оновленні вимог до підготовки магістрів на технологічному рівні та враховує соціальне замовлення щодо освітньо-наукової діяльності інноваційного характеру; методологічних підходах, завданнях та принципах науковості, інноваційності, демократизації, гуманізації, інформатизації, технологізації, елективності, альтернативності, неперервності, самостійності, проблемності, рефлексивності, розвитку творчого потенціалу, підтримуючої мотивації;
- *змістового* (передбачає єдність змісту навчальних дисципліни, способів його засвоєння, реалізацію педагогічних умов освітньо-наукової підготовки магістрів: стимулювання мотивації та активізація навчально-пізнавальної діяльності в процесі освітньо-наукової підготовки магістрів;
- *операційно-діяльнісного* (розкриває такі етапи освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних, як мотиваційний, когнітивно-процесуальний, контрольно-оцінний, форми – відеолекції, вебінари, семінарські заняття, відеоконференції, обговорення у форумах, участь у наукових конференціях та семінарах, методи – відеометод, онлайн тестування, завдання, тренінги, відеовиступи, презентації продуктів освітньо-наукової діяльності та засоби – навчально-методичні комплекси, комплекси масових відкритих курсів);
- *результативного* (характеризує моніторинг досліджуваного процесу, функціонально залежні етапи професійного становлення майбутніх фахівців, критерії та показники готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів).

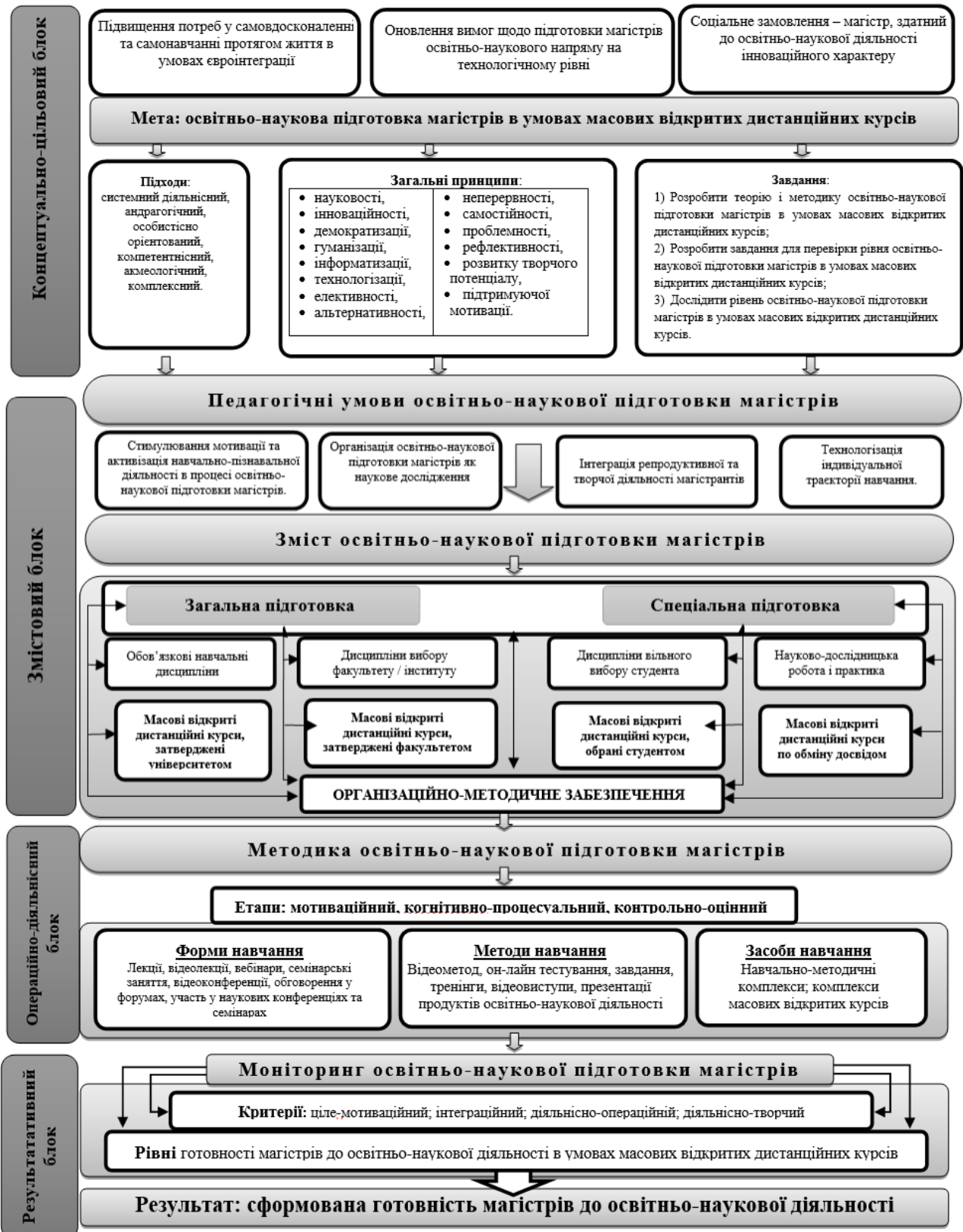

Рис. 1. Модель підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів

Загальна і спеціальна підготовка магістрів в університеті включає вивчення таких блоків навчальних дисциплін, як обов'язкові навчальні дисципліни, дисципліни за вибором факультету або інституту, дисципліни вільного вибору здобувачів вищої освіти магістратури, а також дослідницька робота і практика. Кожен з блоків охоплює нормативну та вибірккову складову змісту навчання.

- результативного (характеризує моніторинг досліджуваного процесу, функціонально залежні етапи професійного становлення майбутніх фахівців, критерії та показники готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів).

Загальна і спеціальна підготовка магістрів в університеті включає вивчення таких блоків навчальних дисциплін, як обов'язкові навчальні дисципліни, дисципліни за вибором факультету або інституту, дисципліни вільного вибору здобувачів вищої освіти магістратури, а також дослідницька робота і практика. Кожен з блоків охоплює нормативну та вибірккову складову змісту навчання.

Охарактеризовано змістові модулі з урахуванням потреб і можливостей особистості магістра, досягнень наукових шкіл і закладів освіти. До вибіркової складової внесено перелік масових відкритих дистанційних курсів як провідних викладачів університету, так і представників вітчизняної та зарубіжної науки, що формуються закладом вищої освіти або самостійно магістрантом, відповідають навчальним програмам та визначеним термінам.

Обґрунтовано, що контроль має відповідати певним вимогам (бути об'єктивним, систематичним, освітнім, діагностичним, виховним, формувальним, керівним, розвивальним, оцінювальним, всебічним), а також охоплювати всі ланки освітньо-наукового процесу й сприяти його вдосконаленню. Охарактеризовано найбільш ефективні форми освітньо-наукової підготовки магістрів (лекції, відеолекції, вебінари, семінарські заняття, відеоконференції, обговорення у форумах, участь у наукових конференціях та семінарах тощо).

Зазначено, що моніторинг освітньо-наукової підготовки магістрів здійснюється на основі таких критеріїв, як ціле-мотиваційний, інтеграційний, діяльнісно-операційний та діяльнісно-творчий. Контролюючі заходи визначають рівень готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів.

Результатом упровадження авторської моделі визначено готовність магістрів до освітньо-наукової діяльності, що тлумачиться в межах дослідження як комплексний стан особистості, що будується на її психологічних, моральних, професійних якостях, який забезпечує повноцінну здатність магістра реалізовувати наукову спрямованість до діяльності за фахом, а також самовдосконалюватися протягом життя. У структурі готовності магістра до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів виокремлено чотири взаємопов'язані компоненти: мотиваційний, когнітивний, операційний та результативно-творчий.

Мотиваційний компонент виражає свідоме ставлення магістра до технологій навчання та їх ролі у розв'язанні актуальних проблем сучасного навчання, а також бажання магістра використовувати у пізнавальній діяльності сучасні педагогічні технології та методики. *Когнітивний компонент* передбачає наявність знань про сутність і специфіку та можливості використання сучасних технологій в освітньо-науковій діяльності, а також певний рівень розвитку пізнавальних здібностей і практичної підготовки. Зазначений компонент забезпечує збагачення змісту навчальних дисциплін, змісту освіти, а також розроблення спеціального масового відкритого дистанційного курсу для підготовки висококваліфікованих магістрів до освітньо-наукової діяльності. *Операційний компонент* характеризує здатність відтворювати засвоєні знання, створювати продукти власної освітньо-наукової діяльності та апробувати їх. До науково-дослідної роботи віднесено підготовку дослідницьких завдань, курсових та дипломних робіт, виконання яких вимагає реалізації системного підходу. У цьому контексті важливу роль відведено діяльнісно-операційному критерію готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності з урахуванням етапів формування творчих здібностей магістрантів у процесі вивчення профільних дисциплін, визначення ефективних видів навчальних завдань. *Результативно-творчий компонент* досліджуваної готовності визначається сукупністю систематизованих умінь і навичок застосування нових інформаційних технологій з метою забезпечення ефективності освітньо-наукової діяльності. Зазначено про важливість здатності магістра до висування гіпотез, нестандартних ідей, варіативності розв'язання проблем, тобто здійснення творчої діяльності. Доведено, що освітньо-наукова діяльність відкриває широкі можливості для розвитку здібностей магістрів.

Охарактеризовано чотири рівня готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності (низький, середній, достатній та високий), кожен з яких має певні показники та критерії (*ціле-мотиваційний, інтеграційний, діяльнісно-операційний, діяльнісно-творчий*). Обґрунтовано, що готовність магістра до освітньо-наукової діяльності зумовлена його індивідуально-психологічними особливостями та потребами, що сприяє більш високій продуктивності, дозволяє використовувати нестандартні шляхи та методи, створювати, в результаті, новий продукт розумової діяльності. Перевірку рівня готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності здійснено на основі анкетування та інтерв'ювання з урахуванням наявності сертифікату про успішне проходження навчання в масовому відкритому дистанційному курсі, кількості масових відкритих курсів, в яких здійснювалось навчання, опублікованих наукових статей, тез з теми дослідження, зарубіжних публікацій, в тому числі й іноземною мовою, а також виступів з науковими доповідями на конференціях, семінарах тощо.

На основі теоретичного аналізу та експертного оцінювання за допомогою коефіцієнта конкордації виокремлено педагогічні умови освітньо-наукової підготовки магістрів: стимулювання мотивації та активізація навчально-пізнавальної діяльності в процесі освітньо-наукової підготовки магістрів; організація та проведення наукового дослідження; інтеграція репродуктивної та

творчої діяльності магістрантів; технологізація індивідуальної траєкторії навчання. Зазначено, що реалізація педагогічних умов освітньо-наукової підготовки магістрів забезпечує оптимізацію їхньої навчально-пізнавальної діяльності, формування потреби та особистісної готовності майбутніх фахівців до оволодіння основами наукових досліджень, їх прагнення набути дослідницької обізнаності, професійної майстерності, методологічної культури.

У четвертому розділі – **«Організаційно-методичне забезпечення освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів»** – представлено організаційне забезпечення підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів, охарактеризовано методичні засади підготовки магістрів.

Доведено, що організаційні засади відображають зміст і структуру освіти, їх навчально-методичне забезпечення та інноваційне освітнє середовище, в якості якого можуть слугувати масові відкриті дистанційні курси. Вони представлені комплексом взаємопов'язаних складових, необхідних для ефективного формування у магістрантів компетенцій, забезпечення конкурентоспроможності на світовому ринку праці. Головною складовою успішної реалізації організаційних засад освітньо-наукової підготовки магістра визначено освітні програми, розроблені з урахуванням стандарту університету та доцільності впровадження масових відкритих дистанційних курсів.

Методичні засади характеризують освітній контент масових відкритих дистанційних курсів, які потребують ретельної попередньої підготовки, наявності команди викладачів, яка заздалегідь обирає тему курсу, планує можливу діяльність здобувачів вищої освіти різного рівня підготовки, підбирає посилення на джерела, розподіляє ролі. Зазначено, що для успішного проходження масового відкритого дистанційного курсу магістранти мають володіти спеціальними знаннями, вміннями й навичками, які є характерними для такого типу навчання. Освітньо-наукова підготовка магістрів передбачає в освітньо-науковій програмі, затвердженій науково-методичною радою університету, певну сукупність масових відкритих дистанційних курсів, які відповідають належному змісту та якості. За наявності відповідного документа магістранту зараховується визначена кількість кредитів.

Доведено, що наявний потенціал комп'ютерного забезпечення та досвід застосування сучасних інформаційних технологій надає можливості підвищення якості навчальної діяльності за всіма напрямками освітньо-наукової підготовки магістрів. Українські університети цілеспрямовано адаптуються до європейського рівня за відкритими дистанційними технологіями, якістю наукових та освітніх послуг. Одна із важливих складових освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів – це віртуальна система забезпечення навчальної діяльності з потужним ресурсом електронних матеріалів та засобів навчання. Функціонування забезпечується розробленими нормативними документами: концепції, які включають провідні положення формування відкритого університетського освітнього середовища та перспективний план упровадження технологій відкритої освіти в освітньо-

наукову підготовку магістрів; організаційними, які супроводжуються положеннями про масовий відкритий дистанційний курс, організацію освітнього процесу та науково-дослідну лабораторію технологій відкритої освіти; навчально-методичними, що складаються з положень про навчально-методичний комплекс для масових відкритих дистанційних курсів та систему оцінювання знань магістрантів.

У п'ятому розділі – **«Експериментальна перевірка моделі підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів»** – представлено програму педагогічного експерименту, який включає методику впровадження моделі підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів, аналіз результатів експериментального дослідження та перспективи розвитку освітньо-наукової підготовки магістрів.

Розроблено експериментальну програму організації дослідження, що включає констатувальний та формувальний етапи експерименту.

Експериментальна робота проводилася протягом чотирьох років. До неї залучено 1118 магістрантів таких спеціальностей, як «Управління персоналом та економіка праці», «Комп'ютерні науки та інформаційні технології», «Педагогіка вищої школи», «Математика», «Фізика», «Історія», «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства)», «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», «Агрономія». На основі результатів констатувального етапу експерименту виявлено, що стан підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів в університетах був приблизно на однаковому рівні.

На формуальному етапі експерименту впроваджено авторську модель підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів, засновану на принципах використання відкритої освіти, масових курсів за допомогою авторської методики. Основу масового відкритого дистанційного курсу складає інтегрована оболонка, яка забезпечує гнучку адаптацію до процесу відкритого навчання, перехід від державного стандарту до врахування індивідуальних можливостей магістрантів. У результаті дослідження засвідчено низький, середній, достатній та високий рівні готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності.

З метою ефективного впровадження моделі підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів в освітньо-наукову підготовку викладачів і магістрантів розроблено авторську методику та навчально-методичне забезпечення: посібники та методичні рекомендації, в яких висвітлено теоретико-практичні, а також методичні аспекти вдосконалення професійної підготовки магістрантів у визначеному напрямі.

Доведено, що реалізація авторської моделі забезпечує майбутніх магістрів глибокими знаннями основних категорій дослідження, володіння формами і методами організації освітнього процесу та науково-дослідницької діяльності, способами реформування магістерської освіти.

Кількість магістрантів, які увійшли до контрольних груп, складала 557 осіб, а до експериментальних – 561 особа. Для перевірки однорідності розподілу на групи використано ϕ^* - критерій Фішера. Кількість респондентів в першій групі складала 33,6% від загальної кількості (1108 осіб – 66,4%), у другій групі – 33,5% від загальної кількості (1108 осіб – 66,5%). У результаті розрахунків отримано емпіричне значення $\phi^*_{\text{емп}} = 0.087$. Зона значущості знаходиться у межах $(2,31; +\infty)$, а зона незначущості – $(-\infty; 1,64)$. Різниця між процентними долями двох вибірок не є суттєвою, відповідно групи розподілені однорідно.

Порівняння рівнів готовності магістра до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів здійснено наприкінці останнього навчального семестру, що передбачало аналіз показників мотивації, якості теоретичної підготовки та рівня сформованості практико-технологічних умінь роботи в умовах масових відкритих дистанційних курсів і здійснювалося шляхом зіставлення результатів сформованості готовності магістрантів контрольних та експериментальних груп за кожним структурним компонентом відповідно до визначених критеріїв. Узагальнені результати педагогічного експерименту представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Узагальнені результати проведеного педагогічного експерименту

Критерії		Високий				Достатній				Середній				Початковий			
		ЕГ до експ.	ЕГ в наприкінці	КГ до експ.	КГ в наприкінці	ЕГ до експ.	ЕГ в наприкінці	КГ до експ.	КГ в наприкінці	ЕГ до експ.	ЕГ в наприкінці	КГ до експ.	КГ в наприкінці	ЕГ до експ.	ЕГ в наприкінці	КГ до експ.	КГ в наприкінці
Ціле-мотиваційний	A/3	10	55	10	20	45	180	37	77	113	206	105	165	393	120	404	296
	%	1,82	9,77	1,83	3,52	7,99	32,12	6,68	13,82	20,21	36,65	18,92	29,55	69,98	21,46	72,57	53,11
Інтеграційний	A/3	12	45	15	22	35	151	41	55	145	174	163	207	368	191	338	274
	%	2,18	8,07	2,69	3,90	6,28	26,83	7,27	9,92	25,89	31,06	29,31	37,07	65,64	34,05	60,73	49,10
Діяльнісно-операційний	A/3	9	48	12	17	42	149	44	55	112	229	123	153	398	135	379	332
	%	1,60	8,52	2,08	3,12	7,52	26,63	7,83	9,80	19,93	40,75	22,01	27,54	70,94	24,10	68,08	59,53
Діяльнісно-творчий	A/3	8	55	10	17	42	182	44	69	143	223	151	201	368	102	353	271
	%	1,43	9,71	1,80	2,96	7,44	32,40	7,85	12,34	25,53	39,75	27,06	36,04	65,60	18,14	63,29	48,65

Засвідчено, що показники мотиваційного компоненту в експериментальних групах – на *високому рівні* вищі, ніж у контрольних на 6,25%, показники когнітивно-змістового компоненту – на 4,17%, репродуктивно-операційного – на 5,4%, а результативно-творчого – на 6,75%. Показники мотиваційного компоненту в експериментальних групах на *достатньому рівні*

вищі, ніж у контрольних на 18,3%, когнітивного компоненту – на 16,91%, репродуктивно-операційного – на 16,83%, а результативно-творчого – на 20,06%. Підвищення якості результатів експерименту простежується і у показниках мотиваційного компоненту. В експериментальних групах на *середньому рівні* вони вищі, ніж у контрольних на 7,1%. Водночас слід зазначити, що показники початкового рівня зменшилися в експериментальних групах. Показники мотиваційного компоненту в контрольних групах на *початковому рівні* вищі, ніж в експериментальних на 31,65%, показники когнітивно-змістового компоненту – вищі на 15,05%, репродуктивно-операційного – вищі на 35,43%, а результативно-творчого на 30,51%.

Отримані результати засвідчили, що за період проведення експериментального дослідження в ЕГ, на відміну від КГ, зменшилася кількість магістрантів з початковим рівнем та зросла із середнім, достатнім та високим рівнями готовності. Підтвердження достовірності експериментальних даних здійснювалося за статистичним критерієм χ^2 Пірсона.

З'ясовано, що зростання показників в експериментальних групах пояснюється розширенням можливостей навчання та саморозвитку особистості магістра на основі запропонованої методики. Доведено, що сучасний інформаційний простір розкриває перед магістрантами шляхи до поглиблення й підвищення рівня знань, формує впевненість у собі та своїх можливостях. Магістранти з високим рівнем готовності до професійної діяльності, які навчалися в умовах масових відкритих дистанційних курсів, здатні проектувати власний розвиток, мають сформоване бажання застосовувати набуті знання та практико-технологічні вміння у практичній та освітньо-науковій діяльності. Для них характерна нестандартність у вирішенні завдань, здатність до використання мультимедійного дизайну.

Доведено, що можливості навчального контенту масового відкритого дистанційного курсу, тематичні форуми, широкий доступ до електронної інформації та зручність її використання, застосування відеолекцій, презентацій та інших інформаційних і методичних засобів підвищує інтенсивність засвоєння навчального матеріалу в експериментальних групах.

Дослідження засвідчило, що масові відкриті дистанційні курси характеризуються значним дидактичним потенціалом щодо систематичного використання викладачами різних форм, методів і засобів навчання та контролю, що активізує навчально-пізнавальну діяльність майбутніх магістрів. Їх запровадження сприяє збагаченню знань й умінь магістрантів щодо застосування елементів відкритої освіти в освітньо-науковій діяльності, розширює уявлення про можливості самоосвіти, самовдосконалення, обміну досвідом у межах відкритих платформ, підготовки до наукових заходів шляхом використання електронних навчальних контентів (електронних словників, відеофрагментів, презентацій). Оволодіння методиками застосування названих засобів сприяло підвищенню рівня практичної готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності.

На основі узагальнення результатів дослідження у дисертації сформульовано загальні висновки.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду та запропоновано новий підхід до вирішення актуальної наукової проблеми освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів. Результати теоретико-експериментальної роботи та реалізовані завдання дослідження дали можливість сформулювати наступні висновки:

1. У результаті аналізу теоретико-змістового наповнення освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів зазначено щодо необхідності забезпечення цілеспрямованого навчання, яке не є завершеним і на певних етапах свого розвитку трансформується в самоосвіту. Виявлено три концепції трактування терміну «освіта» в контексті освітньо-наукової підготовки магістрів: перша – як процес, друга – як результат і третя – як процес і результат засвоєння знань, умінь і навичок. На основі аналізу зазначених концепцій виокремлено моделі освіти магістрів: *раціоналістична модель*, що передбачає організацію освітнього процесу, яка, передусім, забезпечує засвоєння знань, умінь, навичок та адаптацію магістрантів до умов суспільства; *феноменологічна модель освіти*, в основу якої покладено персональний характер навчання з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей магістрів, дбайливе і шанобливе ставлення до їх інтересів і потреб; *неінституційна модель освіти*, що орієнтована на організацію освіти магістрантів поза закладами вищої освіти і тісно пов'язана з відкритими навчальними системами, дистанційним навчанням, мережею Інтернет.

На основі аналізу категоріально-поняттєвого апарату визначено, що наука в системі освіти магістра спрямована на пізнання і перетворення об'єктивної дійсності і має своїм результатом цілеспрямовано відібрані систематизовані факти і логічно вивірені гіпотези.

Уточнено передумови й особливості впровадження масових відкритих дистанційних курсів та підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в Україні й поза її межами. Виділено їх спільні та відмінні ознаки, виокремлено низку проблем методологічного, навчально-методичного та психолого-педагогічного спрямувань у контексті впровадження сучасних освітніх систем. Доведено, що їх вирішення вимагає застосування масових відкритих дистанційних курсів, які мають містити систематизовану, впорядковану навчальну інформацію, систему комунікацій і моніторингу якості навчальних досягнень магістрантів. Використання таких курсів покладено в основу освітньо-наукової підготовки магістрів.

2. На основі дослідження стану впровадження масових відкритих дистанційних курсів у закладах вищої освіти зазначено, що їх реалізація є умовою ефективної участі у масштабних інтерактивних освітніх системах через відкритий доступ до мережі Інтернет. Значний дидактичний потенціал забезпечує освітні потреби магістрантів, що реалізуються шляхом використання інтерактивних можливостей користувачів, які дозволяють створити співтовариство здобувачів вищої освіти магістеріуму, викладачів тощо.

Історико-педагогічний аналіз проблемного поля дослідження засвідчив фрагментарність і нерівномірність розвитку масових відкритих дистанційних курсів у системі вищої освіти України. Доведено, що масові відкриті дистанційні курси є сучасним етапом розвитку дистанційної освіти, яка використовує відповідні освітні ресурси. Зазначено, що впровадження такої форми навчання в освітній системі магістеріуму вимагає дотримання визначеного змісту освітньо-наукових програм та набуття компетентностей за фахом. З'ясовано, що масові відкриті дистанційні курси мають бути внесені до навчальних планів з чітким окресленням кількості годин і кредитів на вивчення відповідної дисципліни, а магістерські навчальні плани мають бути вдосконалені шляхом упровадження нової форми навчання.

У результаті аналізу наукових джерел доведено, що основою побудови методичних систем освітнього процесу в умовах масових відкритих дистанційних курсів у країнах Заходу є педагогічна філософія соціального конструктивізму, яка втілює демократичний підхід до освіти, особистісну орієнтацію, компетентнісний прагматизм, розвиток критичного мислення, обмін досвідом у спільноті. Охарактеризовано стандарти системи магістерських курикулумів європейського рівня, а саме: знаннєва спрямованість, єдина архітектура освітньо-наукової підготовки; концепція виділення мінімально необхідного змісту для всіх навчальних програм; чітка специфікація професійних характеристик системи цілей освітньо-наукової підготовки, рекомендації методичного характеру щодо диверсифікації напрямів освітньо-наукової підготовки; опис навчальних курсів і пакетів курсів для різних педагогічних стратегій реалізації магістерських курикулумів; інтеграція зусиль академічних, промислових, комерційних і урядових організацій у створенні та безперервній актуалізації сучасного методичного та наукового забезпечення освіти.

3. Визначено критерії та рівні готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів. Розкрито зміст понять критерій, показник, рівень. Виділено чотири рівня готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності, зокрема низький, середній, достатній та високий. Кожен з цих рівнів має критерії та показники, які розрізняють сутність

комплексу знань, умінь, навичок, якими має оволодіти магістр у процесі освітньо-наукової діяльності.

Обґрунтовано, що готовність магістра до освітньо-наукової діяльності зумовлена його індивідуально-психологічними особливостями, потребами, що сприяє більш високій продуктивності освітньо-наукової діяльності, дає змогу використовувати в процесі освітньо-наукової діяльності нестандартні шляхи та методи, створювати в результаті порівняно новий продукт розумової діяльності.

Визначено сукупність мотивів та потреб у професійному становленні магістрантів (спрямованість на розвиток здібностей, удосконалення своїх знань, умінь та навичок, прагнення бути конкурентоспроможним, вмотивованим на впровадження провідного закордонного досвіду у власну наукову діяльність). Представлено інтеграційний критерій, що передбачає знання іноземних мов на освітньо-науковому професійному рівні, поєднання навчального процесу в аудиторії магістеріуму з навчанням у масових відкритих дистанційних курсах з урахуванням напрямів наукових досліджень. Доведено потребу використання діяльнісно-операційного критерію, в основу якого покладено уміння роботи в масових відкритих дистанційних курсах – відтворювати засвоєні знання на практиці, здійснювати освітньо-наукові пошуки, наукові розробки, методики тощо та апробувати їх всеукраїнському рівні. Обґрунтовано потребу в діяльнісно-творчому критерії, що передбачає здійснення систематичного моніторингу власного навчального процесу та освітньо-наукових пошуків у масових відкритих дистанційних курсах України на зарубіжжя, а також публікацій у виданнях з міжнародним індексом цитування

Перевірка рівня готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності здійснювалася на основі анкетування та інтерв'ювання магістрів, наявності сертифікату про успішне проходження навчання в масовому відкритому дистанційному курсі, кількості пройдених масових відкритих курсів та опублікованих наукових статей, тез з теми дослідження, наявності та кількості закордонних публікацій, в тому числі й іноземною мовою, а також виступів з науковими доповідями на конференціях, семінарах тощо.

4. Визначено та експериментально перевірено педагогічні умови освітньо-наукової підготовки магістрів. Перевірка доцільності їх використання здійснювалась експертами, враховуючи їх педагогічний стаж, наявність друкованих праць із визначеної проблематики та участь у заходах, спрямованих на підвищення якості освітньо-наукової підготовки майбутніх магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів. Зазначені характеристики було враховано для перевірки ступеня компетентності експертної комісії.

Проведена експериментальна робота щодо визначення коефіцієнта конкордації дозволяє стверджувати, що думки експертів щодо доцільності використання умов освітньо-наукової підготовки магістрів із застосуванням

масових відкритих дистанційних курсів цілком узгоджені. Це надало можливість виявити компетентними фахівцями педагогічні умови реалізації авторської моделі. У результаті науково-теоретичного пошуку та роботи експертної комісії до визначених педагогічних умов віднесено: стимулювання мотивації та активізація навчально-пізнавальної діяльності в процесі освітньо-наукової підготовки магістрів; організацію зазначеної підготовки магістрів як наукового дослідження; інтеграцію репродуктивної та творчої діяльності магістрантів та технологізацію індивідуальної траєкторії навчання. Реалізація окреслених педагогічних умов передбачає оптимізацію навчально-пізнавальної діяльності магістрів, формування потреби та особистісної готовності до оволодіння основами наукових досліджень, прагнення набути дослідницької освіченості, наукової майстерності, культури науковця тощо.

5. Розроблена модель та методика підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів ґрунтується на концепціях гуманізації, особистісно орієнтованого навчання та суб'єкт-суб'єктної взаємодії. У концепції реалізовано системний, діяльнісний, андрагогічний, особистісно орієнтований, компетентнісний, акмеологічний та комплексний підходи і принципи: науковості, інноваційності, демократизації, гуманізації, інформатизації, технологізації, елективності, альтернативності, неперервності, самостійності, проблемності, рефлексивності, розвитку творчого потенціалу, підтримуючої мотивації.

Авторська модель складається з чотирьох блоків: *концептуально-цільового* (реалізує соціальне замовлення та мету освітньо-наукової підготовки магістрів, передбачає підвищення потреби у самовдосконаленні та самонавчанні протягом життя в умовах євроінтеграції та базується на оновлені вимог до підготовки магістрів освітньо-наукового напрямку на технологічному рівні та соціальному замовленні на фахівців, здатних до освітньо-наукової діяльності інноваційного характеру); *змістового* (передбачає єдність змісту навчальних дисциплін та способів їх засвоєння, реалізацію педагогічних умов, відображає предметну специфіку процесу освітньо-наукового становлення – програми практик, дисципліни загальної та спеціальної підготовки); *операційно-діяльнісного* (розкриває етапи, форми, методи та засоби освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних); *результативного* (характеризує контролюючу функцію досліджуваного процесу згідно визначеним компонентам, критеріям та показникам готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів).

Розроблена методика підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів включає три етапи – мотиваційний, когнітивно-процесуальний, контрольний – та ґрунтується на ретельній попередній підготовці магістрантів та їх викладачів, шляхом проходження спеціальних курсів. Доведено, що реалізація методики набуває ефективності за умови інтегрованого використання традиційних (лекції,

практичні та лабораторні заняття, самостійна робота магістрантів) й інноваційних (відеолекції, вебіари, семінарські заняття, відеоконференції, обговорення у форумах, он-лайн участь у наукових конференціях та семінарах, он-лайн тести, тренінги, відеовиступи, презентації продуктів освітньо-наукової діяльності) форм та методів навчання.

Отримані результати експериментального дослідження стверджують, що авторська методика підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності є ефективною, а розроблена модель надає можливість поєднувати навчальний процес в аудиторії з навчанням у масових відкритих дистанційних курсах.

6. Досліджено й науково обґрунтовано методичні засади масових відкритих дистанційних курсів та проаналізована специфіка їх упровадження в практику освітньо-наукової підготовки магістрів у сучасній вищій школі, яка здійснюється у три етапи. Перший – базується на підборі оптимальної групи масових відкритих дистанційних курсів на таких навчальних платформах як Coursera, EdX, Udacity, Prometheus, Iversity, Cloud365; другий – включає аналіз обраних курсів та перспективи інтеграції; третій – передбачає використання таких курсів в навчальному процесі. Зазначені етапи сприяли цілісному впровадженню моделі в освітній процес. Зазначено, що для успішного проходження масового відкритого дистанційного курсу магістранти мають володіти спеціальними знаннями, уміннями і навичками, які стосуються такого типу навчання.

Теоретично обґрунтовано концепцію, зміст, форми й методи масових відкритих дистанційних курсів. Діяльність майбутніх магістрів в умовах масовості навчання розглядається як провідний чинник, що впливає на розвиток їхніх творчих можливостей, забезпечує у майбутньому ефективний педагогічний науковий пошук, реалізацію оригінального та ефективного підходу до розв'язання наукових завдань.

Розроблено й окреслено теоретичну і практичну значущість масових відкритих дистанційних курсів, що містять упорядковану та систематизовану навчальну інформацію і надають можливість оптимальної організації навчальної роботи в процесі освітньо-наукової підготовки магістрів. В основу зазначених курсів покладено комунікаційний елемент, що дозволяє здійснювати проміжний аналіз роботи магістрантів, надавати їм своєчасну консультацію і програмні засоби забезпечення контролю та аналізу їх роботи в умовах масового навчання. Доведено, що робота в умовах масових відкритих дистанційних курсів розширює можливості підготовки шляхом доступу до якісного контенту, забезпечує індивідуалізацію навчального процесу, підвищує якість та ефективність підготовки магістрів, створює додаткові можливості для спілкування всіх учасників освітнього процесу та забезпечує моніторинг їхньої роботи.

7. Розроблено організаційно-методичне та нормативне забезпечення освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів.

Організаційне забезпечення освітньо-наукової підготовки магістрів розглядається як сукупність трьох складових: динамічна освітня програма, освітнє середовище, де розміщені масові відкриті дистанційні курси, та комунікаційний зв'язок в їх умовах. Для реалізації організаційних засад розроблено континуум, який складається з навчання магістрантів у масових відкритих дистанційних курсах, їх наукової роботи та продуктивної діяльності в перспективних галузях науки і міжнародних зв'язків. Розроблений континуум включає основні положення успішної підготовки фахівців, підпорядковує навчальний процес формуванню компетенцій випускника, що відповідають вимогам роботодавця.

Нормативне забезпечення передбачає розробку концепцій формування відкритого університетського освітнього середовища та перспективного плану реалізації технологій відкритої освіти в освітньо-наукову підготовку магістрів в університеті; положення про масовий відкритий дистанційний курс, організацію навчального процесу магістрантів та науково-дослідну лабораторію технологій відкритої освіти, навчально-методичний комплекс та систему оцінювання знань магістрантів в умовах масових відкритих дистанційних курсів.

Результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати про те, що мету досягнуто, визначені завдання реалізовано, а впровадження розробленої моделі суттєво підвищує ефективність формування готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів.

Дисертаційна робота не вичерпує всіх аспектів проблеми освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів. Подальшого дослідження потребують проблеми оптимізації самостійної науково-дослідної роботи майбутніх науковців, збагачення та вдосконалення методик підготовки фахівців в умовах масових відкритих дистанційних курсів, розробка науковцями для технологій навчання майбутніх фахівців бакалаврату. Обґрунтування та запровадження в навчальний процес технологій змішаного навчання; розробка масових дистанційних курсів та методики їх упровадження в підготовку здобувачів наукового рівня PhD; удосконалення форм і методів моніторингу навчального процесу засобами персональних веб-ресурсів викладачів.

НАУКОВІ ПРАЦІ, В ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНО ОСНОВНІ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

1. Бацуровська, І. В. 2016. Освітньо-наукова підготовка магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів: [монографія]. Херсон : Грінь Д. С.

2. Бацуровська, І. В. 2014. Застосування дистанційних курсів у вищій школі. *Проблеми освіти* : наук.-метод. зб. К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, с. 107–110.
3. Бацуровська, І. В. 2014. Педагогічні функції навчання у вищій професійній освіті. *Актуальні проблеми державного управління педагогіки та психології* : збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. Херсон : Грінь Д. С. Вип. 2 (11), с. 12–14.
4. Бацуровська, І. В. та Джаландинова, А. М. 2014. Змішане навчання та його значення в освіті. *Проблеми освіти*: наук.-метод. зб. Київ : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Вип. 82, с. 103–106.
5. Бацуровська, І. В. та Джаландинова, А. М. 2015. Історія розвитку масових відкритих он-лайн курсів в освіті. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології* : Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. Херсон : Грінь Д.С., Вип. 1 (12). Т. 1, с. 63–66.
6. Бацуровська, І. В. та Андрющенко, Я. Е. 2015. Analysis of the implementation of open and distance learning courses in Ukraine. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : Наук. журнал. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. № 2 (46), с. 282–289.
7. Бацуровська, І. В. 2015. Методологічні підходи дослідження проблеми освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсах. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології* : Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. Херсон : Грінь Д. С., Вип. 1 (12). Т. 5, с. 8–12.
8. Бацуровська, І. В. 2015. Масові відкриті дистанційні курси: інноваційна тенденція в освіті. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Педагогічні науки : збірник наукових праць. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, № 1 (48), с. 31–34.
9. Бацуровська, І. В. 2015. Етапи побудови педагогічної моделі підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів: алгоритм моделювання. *Нові технології навчання*: наук.-метод. зб. Київ : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Вип. 87, с. 37–41.
10. Бацуровська, І. В. 2015. Методологічні підходи до розвитку професійної компетентності магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів. *Наукові записки*. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. Винниченка, Вип. 7, с. 7–13.
11. Бацуровська, І. В. 2015. Сутність показників, критеріїв та рівнів готовності магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології* : Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. Херсон : Грінь Д. С. Вип. 1 (12). Т. 2, с. 11–15.
12. Бацуровська, І. В. 2018. Сучасна концепція використання відкритого дистанційного курсу в умовах масовості освіти. *Науковий вісник Національного*

університету біоресурсів та природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія». Київ : Міленіум. Вип. 279, с. 15–21.

13. Бацуровська, І. В. 2016. Експериментальна модель підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів *Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць*. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України. Вип. 21, с. 13–18.

14. Бацуровська, І. В. 2016. Педагогічна класифікація масових відкритих дистанційних курсів. *Освітологічний дискурс*, № 3(15) URL: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/view/18> [Дата звернення 25.11.2016].

15. Бацуровська, І. В. 2016. Педагогічні умови освітньо-наукової підготовки магістрів. *Нові технології навчання: Наук.-метод. зб.* Київ : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Вип. 88. Частина 2, с. 41–45.

16. Бацуровська, І. В. 2016. Упровадження моделі підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів. *Вісник Житомирського державного університету*, № 4, с. 14–20.

17. Бацуровська, І. В. 2017. Особливості обчислення коефіцієнта компетентності експертної комісії. *Молодий вчений*, № 7 (47) липень, с. 253–256.

18. Бацуровська, І. В. та Доценко, Н. А. 2017. Дослідження стану використання студентами інженерних спеціальностей електронної навчальної інформації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка* : Науковий журнал. Житомир : Вид-во Житомирського держ. ун-ту імені І. Франка, 2017. Вип. 4 (90), с. 10–16.

19. Batsurovska, I. V. 2017. Ways to Integrate European Massive Open Online Courses in Ukraine's University Education. *Освітологічний дискурс*, № 3–4 (18–19). URL: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/463/393> [Дата звернення 25.03.2017].

20. Бацуровська, І. В. 2017. Технологічні характеристики систем управління магістерською освітою. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. Харків : ТОВ «Видавництво НТМТ», с. 155–165.

21. Batsurovska, I. V. 2018. Pedagogical aspects of implementation of massive open distance courses in Ukraine. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 62 : збірник наукових праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, с. 15–19.

22. Бацуровська, І. В. 2018. Аналіз результатів упровадження моделі підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів. *Вісник Черкаського університету*. Серія «Педагогічні науки», с. 15–28.

23. Бацуровська, І. В. 2018. Історичні аспекти розвитку масових відкритих он-лайн курсів у вищій освіті. *Педагогічні науки: теорія, історія,*

інноваційні технології. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, № 4 (78). с. 250–258.

24. Бацуровська, І. В. 2018. Підготовка магістрів технічних спеціальностей на основі використання електронних освітніх ресурсів. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*. Одеса, вип. 3, с. 72–75.

25. Бацуровская, И. В. 2018. Анализ структуры массового открытого дистанционного курса как средства научной подготовки магистров. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science* 5(9), Vol. 2, p. 7-10.

26. Бацуровська, І. В. 2018. Модернізації магістерської освіти: перспективні напрямки. *International academy journal. Web of scholar* 6(24), Vol. 6, June, p. 19–23.

27. Бацуровская, И. В. 2018. Педагогический анализ организационных принципов научной подготовки магистров в условиях массовых открытых дистанционных курсов. *Word science multidisciplinary scientific edition*. № 6 (34). Vol. 7, p. 75–80.

28. Бацуровская, И. В., 2018. Педагогический анализ возможностей и особенностей внедрения массовых открытых дистанционных курсов зарубежом. *International journal of innovative technologies in social science*, № 4 (8), Vol. 1, p. 43–46.

ОПУБЛІКОВАНІ ПРАЦІ АПРОБАЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ

29. Бацуровская, И. В. и Ручинская, Н. С. 2014. Особенности разработки и внедрения массовых открытых дистанционных курсов за рубежом. *Научная дискуссия: вопросы педагогики и психологии*. №5 (26): сборник статей XXVI международной заочной научно-практической конференции. Москва : Изд. «Международный центр науки и образования», с.95-101.

30. Бацуровская, И. В. и Самойленко, А. Н. 2014. Пути становления электронного университета. *Информация и образование: границы коммуникаций INFO'14*: Сборник научных трудов № 6 (14). Горно-Алтайск : РИО ГАГУ, с. 357–359.

31. Бацуровська, І. В. 2014. Масові відкриті дистанційні курси в системі вищої освіти. *Інтелектуальні системи прийняття рішень і проблеми обчислювального інтелекту* : Матеріали міжнародної наукової конференції. Херсон : ХНТУ, с. 36–38.

32. Бацуровська, І. В. та Самойленко, О. М. 2014. Особливості використання відкритих масових дистанційних курсів у вищих навчальних закладах. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Дистанційне навчання в контексті розвитку синергетичного мислення». Херсон : Айлант. Вип. 17, с. 3–6.

33. Бацуровська, І. В., Самойленко, О. М. та Ручинська, Н. С. 2015. Персональний веб-ресурс науково-педагогічних педагогічних працівників університету та його структурно-педагогічні складові. *Інтелектуальні системи прийняття рішень і проблеми обчислювального інтелекту*: Матеріали міжнародної наукової конференції. Херсон : Видавництво ХНТУ, с. 144–145.

34. Бацуровська, І. В. та Андрющенко, Я. Е. 2015. The history of open education development: pedagogical aspect. XI Міжнародна конференція «*Стратегія якості і промисловості у освіті*», 1–5 червня 2015 р. Варна, с. 183–185.
35. Бацуровська, І. В., Самойленко, О. М. та Ручинська, Н. С. 2015. Підготовка науково-педагогічних працівників до підтримки навчального процесу дистанційними курсами. *Засоби і технології сучасного навчального середовища* : Матеріали конференції, м. Кіровоград, 22–23 травня 2015 року. Кіровоград : ПП «Ексклюзив-Систем», с. 71–73.
36. Бацуровська, І. В. та Самойленко, О. М. 2015. Досвід створення лабораторії інноваційних технологій. *Дистанційна освіта у ВНЗ: інноваційні та психолого-педагогічні аспекти* : Збірка наукових праць Міжнародної науково-методичної конференції. Харків : Місьдрук, ХНАДУ, с. 100–102.
37. Бацуровська, І. В. та Джаландінова, А. М. 2015. Шляхи впровадження відкритої освіти в Україні. XI Міжнародна конференція «*Стратегія якості і промисловості у освіті*», 1–5 червня 2015 р. Варна, с. 183–185.
38. Бацуровська, І. В. та Андрющенко, Я. Е. 2015. Технологія створення вебінарів. *Перспективна техніка і технології – 2015* : Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 22–24 вересня 2015 р. Миколаїв : МНАУ, с. 73–80.
39. Бацуровська, І. В. та Андрющенко, Я. Е. 2015. Дистанційний курс як засіб вдосконалення очної форми навчання. Матеріали причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «*Розвиток українського села – основа аграрної реформи України*», 22–24 квітня 2015 р. Миколаїв : МНАУ, с. 76–78.
40. Бацуровська, І. В. 2015. Методичні особливості створення відеолекцій для підтримки навчального процесу у вищому закладі освіти. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «*Інноваційний вимір розвитку природничо-математичної та технологічної освіти*». Херсон : Айлант. Вип. 18, с. 89–90.
41. Бацуровська, І. В. 2016. Аналітичний огляд структури масового відкритого дистанційного курсу. *Інформаційно-комунікаційні технології навчання* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 16–17 березня 2016 р. Умань : ФОП Жовтий О. О., с. 142–147.
42. Бацуровська, І. В. та Доценко, Н. А. 2016. Методика навчання загально-технічним дисциплінам магістрів електроенергетики, електротехніки та електромеханіки в умовах масових відкритих дистанційних курсів. International Scientific-Practical Conference *Theoretical and applied researches in the field of pedagogy, psychology and social sciences* : Conference Proceeding, December 28–29, 2016. Kielce : Holy Cross University, p. 29–33.
43. Бацуровська, І. В., Самойленко, О. М. та Самойленко, О. О. 2016. Перспективи впровадження єдиного інформаційного простору в освітній процес. *STEM-освіта як шлях до інноваційного розвитку національної освіти* : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 20–28

жовтня 2016 р. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», с. 11–12.

44. Бацуровська, І. В., Самойленко, О. М. та Андрющенко, Я. Е. 2016. Implementation of cloud technologies in to tutor's educational web resource. *Інтелектуальні системи прийняття рішень і проблеми обчислювального інтелекту*: Матеріали міжнародної наукової конференції. Херсон : Видавництво ПП Вишемирський В. С., с. 12–13.

45. Бацуровська, І. В. та Самойленко, О. М. 2016. Навчальні ресурси викладача на основі хмарних технологій. Збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції «*Модернізація інформаційно-ресурсного забезпечення освітнього простору навчальних закладів*», 18 травня 2016 р. Київ : Агроосвіта, с. 41–44.

46. Бацуровська, І. В. та Андрющенко, Я. Е. 2016. Відкриті освітні ресурси у фаховій підготовці магістрів. Тези 28-ї студентської науково-теоретичної конференції «*Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країни*» 23–25 березня 2016 р. Миколаїв : МНАУ, с. 122–125.

47. Бацуровська, І. В. та Семененко, І. В. 2016. Технології змішаного навчання у вищій освіті. Матеріали причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «*Розвиток українського села – основа аграрної реформи України*», 20–22 квітня 2016 р. Миколаїв : МНАУ, с. 154–160.

48. Бацуровская, И. В., Ручинская, Н. С., Самойленко, А. А. и Грубань, В. А. 2017. Особенности использования облачных технологий в процессе изучения математического моделирования магистрами электроэнергетики, электротехники и электромеханики. Proceedings of the International Scientific Conference «*Topical problems of modern science*», June 16, 2017. Warsaw, p. 45–47.

49. Бацуровська, І. В. 2017. Вебінар як засіб підготовки магістрів електроенергетики, електротехніки та електромеханіки. *Інтелектуальні системи прийняття рішень і проблеми обчислювального інтелекту*: Матеріали міжнародної наукової конференції. Херсон : Видавництво ПП Вишемирський В. С., с. 34–35.

50. Бацуровська, І. В. 2017. Впровадження масових відкритих дистанційних курсів у фахову підготовку інженерів енергетичних спеціальностей. *Інформаційні технології – 2017*: зб. тез IV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, с. 31–38.

51. Бацуровська, І. В. 2017. Організаційно-педагогічні особливості впровадження масових відкритих дистанційних курсів в систему магістерської освіти. *Інформаційні технології – 2017*: Зб. тез IV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, 18 трав. 2017 р., Київ : Ун-т ім. Б. Грінченка, с. 13–15.

52. Бацуровська, І. В., Самойленко, О. О. та Грубань, В. А. 2017. Особливості вивчення технічних дисциплін з використанням електронних

освітніх ресурсів. *Proceedings of the International Scientific Conference «Modern Methodology of Science and Education»*, September 18, 2017, Warsaw. Vol. 2, p. 23–29.

53. Бацуровська, І. В., Самойленко, О. М. та Ручинська, Н. С. 2017. Методика реалізації компетентнісного підходу до навчання здобувачів вищої освіти в умовах єдиного інформаційно-освітнього середовища. *Від знання до парадигми до компетентнісної: реалії, перспективи* : Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (27 жовтня 2017 року, м. Херсон) / За ред. Г. С. Юзбашевої. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», с. 188–192.

54. Бацуровська, І. В. та Сантюрова, М. В. 2018. Дослідження готовності здобувачів вищої освіти до використання медіа ресурсів. Матеріали причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «Розвиток українського села – основа аграрної реформи України» 25–27 квітня 2018 р. Миколаїв : МНАУ, с. 48–51.

55. Бацуровська, І. В. та Сантюрова, М. В. 2018. Педагогічна організація конференцій для здобувачів вищої освіти із застосуванням англійських медійних технологій. *Інтелектуальні системи прийняття рішень і проблеми обчислювального інтелекту*: матеріали міжнародної наукової конференції. Херсон : Видавництво ФОП Вишемирський В. С., с. 31–32

56. Бацуровська, І. В., Самойленко, О. М. та Андрющенко, Я. Е. 2018. Компетентнісно орієнтоване середовище як засіб підготовки здобувача вищої освіти. Матеріали причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «Розвиток українського села – основа аграрної реформи України» 25–27 квітня 2018 р. Миколаїв : МНАУ, с. 43–48.

ОПУБЛІКОВАНІ ПРАЦІ, ЯКІ ДОДАТКОВО ВІДОБРАЖАЮТЬ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ

57. Бацуровська, І. В. та Самойленко, О. М. 2014. Неперервна освіта та дистанційне навчання. В: Г. С. Юзбашева, ред. *Теоретико-методичні основи вдосконалення системи освіти: дидактичний аспект*: [колективна монографія]. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», с. 308–368.

58. Бацуровська, І. В. 2018. Теорія і методика навчання у масових відкритих дистанційних курсах. В: Самойленко, О. М. та Бацуровська, І. В., ред. *Модернізація технології навчання в умовах реформи університетської освіти*: [колективна монографія]. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, с. 95–131.

59. Бацуровська, І. В. та Андрющенко, Я. Е. 2015. Інформаційні технології у відкритій освіті : методичний посібник. Миколаїв.

60. Бацуровська, І. В. та Андрющенко, Я. Е. 2015. Основи застосування відкритих освітніх ресурсів у підготовці магістрів: методичні рекомендації. Херсон : Гринь Д. С.

61. Бацуровська, І. В., Самойленко, О. М., Гавриш, В. І., та ін. 2016. Проектування моделей вивчення технічних дисциплін у відкритих освітніх ресурсах : навчально-методичний посібник. Херсон : Гринь Д. С.

62. Бацуровська, І. В., Самойленко, О. М., та Ручинська, Н. С. 2016. Комп'ютерно-мережеві інтерактивні технології в системі неперервної освіти : методичний посібник. Миколаїв.
63. Бацуровська, І. В. та Самойленко, О. М. 2016. Теорія та практика функціонування та управління електронним університетом: нормативно-правовий аспект : посібник. Херсон : Гринь Д. С.
64. Бацуровська, І. В., Самойленко, О. О., Гребеник, Т. В. та ін. 2016. Формування відкритого персонального веб-ресурсу викладача на основі хмарних технологій : посібн. Херсон : Гринь Д. С.
65. Бацуровська, І. В., Гавриш, В. І. та Андрющенко, Я. Е. 2015. Впровадження масових відкритих дистанційних курсів в освітньо-наукову підготовку магістрів : методичні рекомендації. Миколаїв.
66. Бацуровська, І. В. 2015. Методика підготовки відеолекцій для масових відкритих дистанційних курсів : методичні рекомендації. Херсон : Гринь Д. С.
67. Бацуровська, І. В. 2015. Методичні основи створення тестів для масових відкритих дистанційних курсів : методичні рекомендації. Херсон : Гринь Д. С.
68. Бацуровська, І. В., Ручинська, Н. С. та Семененко, І. В. 2015. Методика створення мережових навчальних середовищ : методичні рекомендації. Херсон : Гринь Д. С.
69. Бацуровська, І. В. 2017. Використання освітнього веб-ресурсу у процесі вивчення фізики у вищих навчальних закладах. В: Самойленко, О. М. та Бацуровська, І. В., ред. *Теорія та практика формування професійних компетентностей фахівців аграрної галузі в умовах єдиного інформаційно-освітнього університетського простору*: [колективна монографія]. Миколаїв, с. 387–410.
70. Бацуровська, І. В. та Ручинська, Н. С. 2014. Перспективні напрямки модернізації вищої освіти. *Актуальні проблеми державного управління педагогіки та психології* : Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. Херсон : Гринь Д. С. Вип. 1 (10), с. 46–49.
71. Бацуровська, І. В. та Степанова, М. В. 2016. Особливості дистанційної освіти у підготовці фахівців економічних галузей. *Proceedings of the 11th European Conference on Education and Applied Psychology* , May 27, 2016. Vienna: «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, p. 4–10.
72. Бацуровская, И. В. 2016. Организационные принципы научной подготовки магистров в условиях массовых открытых дистанционных курсов. *Синергия*, № 2 (4), с. 18–27.
73. Бацуровская, И. В. 2016. Теоретическо-практический анализ структуры массовых открытых дистанционных курсов как средств научной подготовки магистров. *Территория науки*, № 4, с. 24–29.
74. Бацуровська, І. В., Самойленко, О. М., Ручинська, Н. С. та Самойленко, О. О. 2017. Технологічні характеристики систем управління

навчанням. *Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference «Topical Problems of Modern Science and Possible Solutions»*, September 30, 2017, Dubai, UAE, с. 60–64.

75. Бацуровська, І. В., Андрищенко, Я. Е., Самойленко, О. О. та Кириченко, О. С. 2017. Впровадження компетентнісно-орієнтованого комп'ютерного середовища у підготовку магістрів інженерних спеціальностей. *Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference «The Top Actual Researches in Modern Science»*, July 31, 2017, Ajman, UAE, с. 21–24.

76. Бацуровська, І. В., Доценко, Н. А. та Горбенко, О. А. 2018. Педагогічна класифікація навчальних комп'ютерних тренажерів для підготовки здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей. *World Science*. Warsaw: RS Global Sp. zO.O, № 3(31).Vol.5, p. 35-38.

АНОТАЦІЇ

Бацуровська І.В. Теоретичні і методичні засади освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Житомирський державний університет імені Івана Франка. – Житомир, 2019.

У дисертації здійснено фундаментальне дослідження проблеми освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів у педагогічній теорії та практиці вищої школи в Україні та за кордоном.

Обґрунтовано характеристику категоріально-поняттєвого поля дослідження, окреслено методологічні основи освітньо-наукової підготовки магістрів, досліджено сутність їх підготовки, проаналізовано ступінь їх упровадження.

Науково розроблено та обґрунтовано нормативне забезпечення, авторську модель підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності і методику її впровадження в освітній процес. Визначено мету та завдання, а також підходи і принципи реалізації розробленої моделі. Розкрито сутність, структуру, критерії, показники та рівні готовності майбутніх магістрів до освітньо-наукової діяльності. Експериментально підтверджено ефективність авторської моделі освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів. Спроектовано подальші шляхи розвитку освітньо-наукової підготовки магістрів у закладах вищої освіти.

Ключові слова: освітньо-наукова підготовка магістрів, відкрита освіта магістрів, масове навчання магістрів, дистанційне навчання магістрів, масовий відкритий дистанційний курс, готовність магістрів до освітньо-наукової діяльності.

Бацуровская И.В. Теоретические и методические основы образовательно-научной подготовки магистров в условиях массовых открытых дистанционных курсов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Житомирский государственный университет имени Ивана Франко. – Житомир, 2019.

В диссертации осуществлено фундаментальное исследование проблемы образовательно-научной подготовки магистров в условиях массовых открытых дистанционных курсов в педагогической теории и практике высшей школы в Украине и за рубежом. Исследуемая проблема изучалась на уровнях общепедагогической, общенаучной, конкретно-научной методологии и уровне методики и техники исследования. На основе анализа научной литературы охарактеризована сущность базовых понятий. Понятие «образовательно-научная подготовка» рассматривается как процесс и результат формирования личностно-профессиональной образовательной и научной готовности к осуществлению образовательной деятельности.

Автором представлена характеристика категориально-понятийного поля исследования, обоснованы методологические подходы к исследованию проблемы образовательно-научной подготовки магистров в условиях массовых открытых дистанционных курсов; проанализирован процесс становления и развития массовых открытых дистанционных курсов за рубежом, выявлены особенности организации работы в массовых открытых дистанционных курсах. Определено, что профессиональная образовательно-научная подготовка магистров предполагает овладение значительным объемом общественно-политических и научных знаний по учебным дисциплинам и смежных отраслей науки, владение высоким уровнем общей культуры, знания психолого-педагогической теории и способность к самоанализу результатов, формирования широкого круга знаний и навыков в рассматриваемой области. Обосновано, что целью обучения становится приобретения новых знаний, профессиональных умений и повышение уровня квалификации. Перспективу и совершенствования обучения магистров в Украине определяет внедрение в образовательный процесс компьютерно-планшетной техники. Выделены характерные признаки учебного процесса магистрантов в условиях массовых открытых дистанционных курсов: системность, целостность, комплексность, демократичность, оптимальность, личностная направленность, организованность, планомерность, продолжительность, динамичность, преемственность, перманентность, целеустремленность и нацеленность на конкретный результат.

Выявлено, что для образовательно-научной подготовки магистров в условиях массовых открытых дистанционных курсов свойственны дидактические принципы, характерные для традиционных систем, а также новые, в частности такие, как направленные на обучение и образовательный процесс развития личности, педагогической целесообразности использования новых информационных технологий, информационной безопасности, учета начального уровня образования.

Научно разработана и обоснована авторская модель подготовки магистров к образовательно-научной деятельности в условиях массовых открытых

дистанционных курсов. Определены цели и задачи, подходы и принципы реализации авторской модели. Раскрыты сущность, структура, критерии, показатели и уровни готовности будущих магистров образовательно-научной деятельности. Экспериментально подтверждена эффективность авторской модели образовательно-научной подготовки магистров в условиях массовых открытых дистанционных курсов. Создано учебно-методическое обеспечение, разработана и внедрена авторская методика, спроектированы пути развития образовательно-научной подготовки магистров в высшей школе.

Создано нормативное обеспечение и методика подготовки магистров к образовательно-научной деятельности в условиях массовых открытых дистанционных курсов. Определены стандарты обучения в системе открытого образования, организационные основы системы массового обучения и взаимоотношения между участниками учебного процесса в условиях целостной учебной среды, а именно: необходимое время для выполнения учебных, методических, научных, организационных и других работ, основные виды учебных занятий в массовом открытом дистанционном курсе, требования для самостоятельного изучения учебного материала.

Разработано методическое обеспечение: пособия и методические рекомендации, в которых представлены теоретико-практические, а также методические аспекты, связанные с усовершенствованием знаний магистрантов.

Ключевые слова: образовательно-научная подготовка магистров, открытое образование магистров, массовое обучение магистров, дистанционное обучение магистров, массовый открытый дистанционный курс, готовность магистров в образовательно-научной деятельности.

Batsurovska I.V. Theoretical and methodological foundations of Masters' educational and scientific training in terms of massive open distance learning courses. – Manuscript.

The thesis for the degree of doctor of pedagogical sciences, specialty 13.00.04 – theory and methods of professional education. – Zhytomyr Ivan Franko State University. – Zhytomyr, 2019.

The thesis presents a fundamental study on Masters' educational and scientific training in terms of massive open distance learning courses in educational theory and practice of higher education in Ukraine and abroad.

The author presents the characteristic of categorial-conceptual field of study, outlines the methodological basis of Masters' educational and scientific training, describes the essence of their training in terms of massive open distance learning courses, analyzes the level of the massive open distance learning courses at universities in Ukraine.

The regulatory support of Masters' educational and scientific training, and the technology of Masters' educational and scientific training in terms of massive open distance learning courses are developed.

The author's model of Masters' educational and scientific training is developed and proved. Goals and objectives, as well as approaches and principles of the

developed model are defined. The essence, structure, criteria and indicators in a certain direction and level of future Masters' readiness to educational and scientific activities. The effectiveness of the author's model of Masters' educational and scientific training in terms of massive open distance learning courses is confirmed experimentally. The author developed ways of further Masters' educational and scientific training in higher education institutions.

Keywords: Masters' educational and scientific training, Masters' open education, Masters' massive training, distance learning of Masters, massive open distance course, readiness of Masters for educational and scientific activity.